

Оливера Д. Настић
Библиотека града Београда
olivera.nastiac@gmail.com

УДК 027.2(497.11)"1841/2021"(049.32)

БИБЛИОТЕКА САНУ

Степановић Тодоровић, Сања и Марина Нинић. *Библиотека Српске академије наука и уметности: 1841–2021*. Београд: САНУ, 2021.

Монографија под називом *Библиотека Српске академије наука и уметности: 1841–2021* објављена је у години великог јубилеја, години када се обележава 180 година од оснивања Српске академије наука и уметности и њене библиотеке. Ауторке Сања Степановић Тодоровић и Марина Нинић успешно су привеле крају четворогодишњи рад на писању до сада ненаписане, целовите књиге о Библиотеци САНУ. Зналачки укрштајући историјски и тематски приступ, ауторке су на логичан и прегледан начин представиле узлазни пут Библиотеке САНУ, од скромних почетака, од Друштва српске словесности до данашње највеће српске научне библиотеке. Књига је писана по добро осмишљеном реду, тематски разврстана по поглављима, са великим бројем напомена које и саме чине причу за себе, са пажљиво одабраним илустрацијама.

Објављена публикација сведочи о уложеном времену и труду да се обимна објављена и необјављена архивска грађа САНУ и други коришћени извори прегледају, систематизују, смислено и уверљиво изложе на једном месту.

Према речима ауторки, њихов циљ није био да се изнесу све историјске чињенице, „већ да на основу поузданих извора пружи изоштрена слика о историји, фонду и делатностима Библиотеке”, и у томе су у потпуности успеле. Сажети су или потпуно изостављени многобројни подаци везани за историју размене, куповине и поклона, персоналне промене и променљив финансијски положај Библиотеке у оквиру Академије. Више је пажње посвећено садржају који је изостављен у ранијим радовима о БСАНУ.

Библиотека је приказана у публикацији спајањем историјског и тематског приступа. У првом делу монографије изложена је комплексна историја библиотеке, од прве поклоњене збирке Димитрија Тирола 1842.

године до данашње библиотеке са милион и по штампаних и електронских публикација. У историјском приказу развоја Библиотеке разликују се три периода:

- Од књижне збирке од установе: 1841–1947.
- Успостављање Библиотеке као установе: 1947–1990.
- Библиотека у информатичко доба: 1990–2020.

Други тематски део посвећен је устројству, делатности и фондовима библиотеке, која се први пут представља у својој пуноћи и разноврсности, са вредном збирком старе и ретке књиге, Вуковом заоставштином и чак 40 посебних библиотека, мање познатих широј културној јавности. Књига може да се ишчитава и дуж маргина, на којима се налазе фусноте са разјашњењима, библиографским референцама и кратким биографским одредницама о свим члановима Академије и управницима Библиотеке поменутих у тексту. Тако се формира ново значењско поље, са мрежом путница, имена и појмова, као у добро устројеном библиотечком каталогу.

С обзиром на то да је књижна збирка Друштва Српске словесности до 1851. богаћена искључиво поклонима, занимљиво је да се ишчитава текст о првим поклонима и дародавцима, посебно о Димитрију Тиролу, за чију се делатност везује и новоуспостављени Дан библиотеке САНУ. Наиме, одлуком Стручног савета 2016. године, за Дан библиотеке проглашен је 14. јун, пошто је тог дана 1842. године Димитрије Тирол поконио Библиотеци прве књиге и именован је први библиотекар.

Бројни подаци неопходни за широко сагледавање свих догађаја и важних имена који чине историју ове библиотеке организовани су по принципу који је логичан за упознавање историје библиотеке од њеног настанка до данас, њеног устројства, важних делатности као што су набавка, инвентарисање и каталогизација грађе, документациона и информациона делатност, библиографска и издавачка делатност, изложбе и трибине. Описани су профил и величина фонда, различите збирке и посебне библиотеке (личне и тематске).

Књига садржи и два прилога. У једном су наведени први поклони и дародавци Библиотеке. Други прилог, чији је аутор Данка Кужељ са сарадницима, садржи преглед Трибина и библиографски преглед издавачке делатности Библиотеке САНУ. Библиографија садржи 72 библиографске јединице, сређене хронолошки, без одвајања периодичних публикација од монографских.

Посебну вредност књиге представљају разуђене фусноте уз основни текст, као и припадајући Именски регистар. Сва поменута имена могу се повезати са документационом и информационом делатношћу Библиоте-

ке, која прикупља биобиблиографску и фотографску грађу о члановима Академије и друштава која су јој претходила. У том смислу, историјски гледано, занимљиве су иницијативе Јанка Шафарика, и посебно Ђуре Даничића, који је у те сврхе саставио посебан Упитник. Исто тако, може се понешто рећи и о Збирци некњижне грађе Библиотеке САНУ, тј. о њеној Фототеци, чији најзначајнији део чине портрети и групне фотографије чланова Академије и друштава која су јој претходила.

Књига је цела богато илустрована, а на крају је приложен избор фотографија које на специфичан начин представљају историју ове Библиотеке у малом – од Уредбе о уставу Друштва српске словесности из 1841, преко списка књига из првог Тироловог поклона, преко факсимила највреднијих књига из Збирке старе и ретке књиге и посебних библиотека, па све до призора из очуваних спомен-соба и са савремених библиотечких трибина.

Ишчитавајући текст могу се сагледати многобројне приче везане за историјат Библиотеке. Занимљив је податак да је Стојан Новаковић организовао инвентарисање књига Српског ученог друштва, и да су од 1867. на пословима преписивања аката и на изради библиотечког инвентара били ангажовани гимназисти и студенти, међу којима и Лаза К. Лазаревић и Милован Глишић.

Ова монографија није намењена само стручној, већ и широј културној јавности јер превазилази оквире документарног историографског приказа, истовремено разумевајући мисију и улогу библиотекарства у једном ширем контексту.

Издавањем ове књиге попуњена је велика празнина у српској култури и први пут је, и то у јубиларној години, Библиотека САНУ добила монографију достојну њене славне историје и још славнијих посленика, у које убрајамо и великане српског библиотекарства Ђуру Даничића, Јанка Шафарика и, коначно, Стојана Новаковића, чије име носи награда Библиотекарског друштва Србије. Овогодишња Награда „Стојан Новаковић” оправдано је отишла у праве руке ауторки Сање Степановић Тодоровић и Марине Нинић.

Стојан Новаковић је увек, па и у свом бављењу књигом и библиотекарством, „стварању из небуха”, претпостављао „природну еволуцију од мањег, поузданог и непреварљивог к већем и савршенијем”. Књига о Библиотеци САНУ је управо таква – сажета, поуздана и непреварљива, која повезује покидане нити и ствара неопходне предуслове за даља истраживања ове теме од немерљивог значаја за српско библиотекарство и културу уопште.